

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Директори муассисаи давлатии илмӣи
«Институти кимиёи ба номи В.И.
Никитини АМИТ» д.и.т., профессор

Сафаров А.М.

« 17 » соли 2025

ХУЛОСАИ

**МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ ИЛМӢИ «ИНСТИТУТИ КИМИЁИ БА
НОМИ В.И. НИКИТИНИ АКАДЕМИЯИ МИЛЛИИ ИЛМҲОИ
ТОҶИКИСТОН»**

Диссертатсияи Холматзода Туйчи Бурихон дар мавзуи «Асосҳои физикавию-химиявии коркарди маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон бо истифода аз кислотаҳои минералӣ ва усули гудохтан, барои ба даст овардани пайваستҳои алюминий, оҳан, коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ 6D072000 – Технологияи химиявии моддаҳои ғайриорганикӣ (6D072001 – Технологияи моддаҳои ғайриорганикӣ) дар озмоишгоҳи «Коркарди комплекси ашёи минералӣ ва партовҳои саноатӣ»-и Институти кимиёи ба номи В.И. Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (АМИТ) иҷро карда шудааст.

Дар чараёни омода намудани диссертатсия Холматзода Туйчи Бурихон докторанти фалсафа PhD-и озмоишгоҳи «Коркарди комплекси ашёи минералӣ ва партовҳои саноатӣ»-и Институти кимиёи ба номи В.И. Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба шумор мерафт.

Холматзода Туйчи Бурихон соли 2011 ба ихтисоси «химия-биология» ба Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ дохил шуда, онро соли 2015 хатм намуд.

Аз соли 2015 то 2019 ба ҳайси омӯзгори фанҳои химия ва биология фаъолият намудааст.

Соли 2019 барои идомаи таҳсил ба шубҳаи магистратура аз рӯи ихтисоси химия ба ба Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ дохил шуда, соли 2021 зинаи мазкурро хатм кардааст.

Номбурда бо фармоиши директори муассисаи давлатии илмӣ «Институти кимиё ба номи В. И. Никитин»-и Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон № 99 аз 29.08.2021с., ба ҳайси докторанти фалсафа PhD-и озмоишгоҳи «Коркарди комплекси ашёи минералӣ ва партовҳои саноатӣ» қабул карда шудааст.

Дар сураҷчаласаи шурои олимони Институти кимиё ба номи В.И. Никитини АМИТ (иқтибос №5 аз 18.10.2021) мавзуи илмӣ Холматзода Туйчи Бурихон бо «Асосҳои физикавию-химиявии коркарди маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон бо истифода аз кислотаҳои минералӣ ва усули ғудохтан, барои ба даст овардани пайваستҳои алюминий, оҳан, коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ» тасдиқ гардида, роҳбарии илмӣ он ба уҳдаи Мирсаидов Улмас — сарҳодими илмӣ Агентии амнияти химиявӣ, биологӣ, радиатсионӣ ва ядроии АМИТ вогузор шудааст.

Диссертатсияи Холматзода Туйчи Бурихон дар ҷаласаи озмоишгоҳи «Коркарди комплекси ашёи минералӣ ва партовҳои саноатӣ» аз 7-уми майи соли 2025, №6 муҳокима гардидааст. Ба диссертатсия аз ҷониби муқарризон баҳои мусбат дода шуда, пас аз ислоҳи камбудӣҳо ба зинаи наvbатии ҳимоя тавсия карда шудааст.

Оид ба натаҷаи баррасии диссертатсия дар мавзуи «Асосҳои физикавию-химиявии коркарди маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон бо истифода аз кислотаҳои минералӣ ва усули ғудохтан, барои ба даст овардани пайвастҳои алюминий, оҳан, коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ» чунин ҳулоса қабул карда шуд:

- Диссертатсияи Холматзода Т.Б. бо мавзуи «Асосҳои физикавию-химиявии коркарди маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон бо истифода аз кислотаҳои минералӣ ва усули ғудохтан, барои ба даст овардани пайвастҳои алюминий, оҳан, коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ» аз рӯи мазмун, самти мақсаднок ва усулҳои методологӣ ба таври комил ба шиносномаи ихтисоси

6D072000 – Технологияи химиявии моддаҳои ғайриорганикӣ (6D072001 – Технологияи моддаҳои ғайриорганикӣ) мувофиқат мекунад ва ба соҳаи илмҳои техникӣ тааллуқ дорад.

- Мазмуни тадқиқот бо вазифаҳои афзалиятноки пешрафти илмию техникӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат мекунад. Он ба истифодаи оқилонаи захираҳои минералӣ, татбиқи технологияҳои кампартов ва рушди саноати химиявӣ равона шудааст.

- Натиҷаҳо ва нуктаҳои асосии тадқиқоти диссертатсионӣ дар мақолаҳои илмӣ муаллиф ҳамаҷониба инъикос ёфтаанд. Оид ба мавзӯи диссертатсия 16 мақола дар маҷаллаҳои тақризшаванда, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии (КОА) назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд, 9 тезиси маъруза, ки дар конфронсҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ пешниҳод гардидаанд, инчунин 1 патенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва як акти татбиқ таҳия ва нашр гардидаанд;

- Нашрияҳои илмӣ муаллиф ҳамаи самтҳои асосии тадқиқоти гузаронидашударо фаро мегиранд. Онҳо ба таҳлили амиқи равандҳои термодинамикӣ ва кинетикии таҷзияи моддаҳо, шарҳи механизми химиявии ташаккули маҳсулоти алюминийдор, инчунин ба ҷанбаҳои технологӣ ва амалии коркарди ашёи хоми алюмосиликати маҳаллӣ бахшида шудаанд.

- Саҳми шахсии муаллиф дар таҳлили маълумоти адабӣ, муайянсозӣ ва ҳалли вазифаҳои тадқиқотӣ, гузаронидани таҷрибаҳои лабораторӣ, таҳлили натиҷаҳои бадастомада, инчунин дар таҳияи нуктаҳои асосӣ ва хулосаҳои диссертатсия ифода меёбад.

Диссертатсияи Холматзода Туйчи Бурихон бо мавзӯи «Асосҳои физикавӣ-химиявии коркарди маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон бо истифода аз кислотаҳои минералӣ ва усули гудохтан, барои ба даст овардани пайваستҳои алюминий, оҳан, коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ» ба таври комил ба рамзи ихтисоси 6D072000 – Технологияи химиявии моддаҳои ғайриорганикӣ (6D072001 – Технологияи моддаҳои ғайриорганикӣ) мувофиқат мекунад.

Диссертатсияи Холматзода Туйчи Бурихон ба шиносномаи ихтисоси Комиссияи олии аттестатсионии (КОА) назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 6D072000 – Технологияи химиявии моддаҳои ғайриорганикӣ (6D072001 – Технологияи моддаҳои ғайриорганикӣ) аз рӯи самтҳои зерин мутобиқат дорад:

Банди 1 – Асосҳои фундаменталии ба даст овардани объектҳои таҳқиқот ва маводҳо дар асоси онҳо (таркиб ва хосиятҳои маъданҳои дорои алюминийи Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор гирифта, оксидҳо ва хлоридҳои алюминий ва оҳан ба даст оварда шудааст).

Банди 2 – Равандҳои технологии (химиявӣ, физикӣ ва механикӣ) тағйирёбии таркиб, ҳолат, хосиятҳо, шакли ашёи хом, мавод дар истеҳсоли маҳсулоти ғайриорганикӣ (майдакунӣ ва коркарди гармии ашёи хоми алюмосиликатӣ гузаронида шудааст).

Банди 4 – қобилияти реаксионии (фаъолияти химиявӣ) пайвастагиҳои ғайриорганикӣ дар ҳолатҳои гуногуни агрегатӣ ва дар шароити экстремалӣ (таҳлили гармӣ, термодинамикӣ ва кинетикии равандҳои асосӣ гузаронида шудааст).

Банди 5 – Асосҳои химиявӣ ва физикавӣ химиявии равандҳои технологӣ (таркиби ва хосиятҳои химиявии маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон ба монанди нефелинҳои сиенитӣ ва гилҳои каолинӣ барои ба даст овардани пайвастагиҳои алюминий ва оҳан омӯхта шудааст).

Банди 9 – равандҳои коркарди ашёи хом, маҳсулоти мобайнӣ ва ғайриасосӣ, захираҳои моддии сонавӣ дар маҳсулоти ғайриорганикӣ (коркарди ашёи хоми алюминийдор барои ба даст овардани коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ).

Диссертатсияи Холматзода Туйчи Бурихон аз муқаддима, 4 боб, 25 зербоб, хулосаҳо, тавсияҳо оид ба истифодаи натиҷаҳо ва руйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Вобаста ба мавзӯи ва масоили таҳқиқи диссертатсионӣ 25 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 16-тояш дар маҷаллаҳои илмӣ дар

фехристи Комиссияи олии аттестатсионии иазди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон воридбуда, 9 тезиси маърузаҳо, ки дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, инчунин 1 патенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 1 санади татбиқи натиҷаҳои корҳои илмӣ-тадқиқотӣ интишор гардидааст.

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии иазди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд:

1. **Холматов, Т. Б.** Кинетика разложения нефелиновых сиенитов месторождения Турпи смешанными минеральными кислотами / Н. М. Джамолов, Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, А. М. Каюмов, У. М. Мирсаидов // Доклады НАН Таджикистана. – 2022. – Т. 65. - № 11-12. – С. 788-791.

2. **Холматов, Т. Б.** Физико-химические основы разложения алюмосиликатных руд Таджикистана фосфорной кислотой / Т. Б. Холматов, Д. Х. Мирзоев, Ф. А. Назаров, М. М. Тагоев, У. М. Мирсаидов // Доклады НАН Таджикистана. – 2023. – Т. 66. - № 1-2. – С. 89-92.

3. **Холматов, Т. Б.** Кинетические аспекты разложения нефелиновых сиенитов месторождения Турпи Таджикистана с фосфорной кислотой / Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, Н. М. Джамолов, А. М. Каюмов, С. Ш. Иброхимова, Б. Я. Юсупов // Известия НАН Таджикистана. Отд. физ.-мат., хим., геол. и техн. наук. - 2023. - № 1 (190). - С. 59-63.

4. **Холматов, Т. Б.** Термодинамическая оценка разложения нефелиновых сиенитов месторождения Турпи Таджикистана смесью минеральных кислот / Д. Х. Мирзоев, Н. М. Джамолов, Ш. Д. Отаев, Т. Б. Холматов, С. Ш. Иброхимова, Б. Я. Юсупов // Известия НАН Таджикистана. Отд. физ.-мат., хим., геол. и техн. наук. - 2023. - № 2 (191). - С. 59-63.

5. **Холматов, Т. Б.** Азотнокислотное разложение алюмосиликатных руд Таджикистана / Д. Х. Мирзоев, А. М. Каюмов, Т. Б. Холматов, М. М. Тагоев, У. М. Мирсаидов // Известия НАН Таджикистана. Отд. физ.-мат., хим., геол. и техн. наук. - 2023. - № 2 (191). - С. 54-58.

6. **Холматов, Т. Б.** Комплексная переработка нефелиновых сиенитов с получением коагулянтов и жидкого стекла / М. М. Тагоев, К. И. Нематуллоев, А. М. Исоев, Т. Б. Холматов, Д. Х. Мирзоев // Известия НАН Таджикистана. Отд. физ.-мат., хим., геол. и техн. наук. - 2023. - № 3 (192). - С. 80-85.

7. **Холматов, Т. Б.** Термодинамический анализ процессов, протекающих при спекании каолиновых глин месторождения Чашма-Санг с гидроксидом натрия и с последующим азотнокислотным разложением / Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, Ш. Д. Отаев, У. М. Мирсаидов // Вестник Бохтарского государственного университета имени Носира Хусрава. – 2023. - № 2-1 (108). – С. 108-111.

8. **Холматов, Т. Б.** Термодинамический анализ и расчёт кинетики процессов, протекающих при разложении нефелиновых сиенитов Турпи смесью серной и азотной кислот / Д. Х. Мирзоев, Н. М. Джамолов, Б. Я. Юсупов, Т. Б. Холматов, И. М. Рахимов // Вестник Таджикского национального университета. -2023. - № 4. – С. 213-222.

9. **Холматов, Т. Б.** Термодинамическая оценка процессов разложения каолиновых глин месторождения Чашма-Санг Таджикистана минеральными кислотами и уксусной кислотой / И. М. Рахимов, Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, А. М. Исоев М. М. Тагоев // Известия НАН Таджикистана. Отд. физ.-мат., хим., геол. и техн. наук. - 2024. - № 1 (194). - С 81-85.

10. **Холматов, Т. Б.** Коагулирующая способность смешанных хлор-сульфатных коагулянтов на основе алюминия и железа / Т. Б. Холматов, С. К. Кодирзода, И. М. Рахимов, Ш. Р. Каримова, А. М. Мунавваров // Известия НАН Таджикистана. Отд. физ.-мат., хим., геол. и техн. наук. - 2024. - № 1 (194). - С. 58-63.

11. **Холматов, Т. Б.** Получение коагулянта для очистки вод разложением нефелиновых сиенитов смесью соляной и серной кислот / Т. Б. Холматов, И. М. Рахимов, Х. Р. Рахмонов, С. К. Кодирзода, Р. А. Рахимов // Известия НАН Таджикистана. Отд. физ.-мат., хим., геол. и техн. наук. - 2024. - № 2 (195). - С. 111-117.

12. **Холматов, Т. Б.** Получение сырьевых материалов для производства фарфора из алюмосиликатных руд / Т. Б. Холматов, К. А. Рахимов, М. М. Тагоев, С. К. Кодирзода, У. М. Мирсаидов // Доклады НАН Таджикистана. – 2024. – Т. 66. - № 11-12. – С. 690-694.

13. **Холматов, Т. Б.** Ба даст овардани хлориди алюминий аз конҳои алюмосиликати Тоҷикистон / А. П. Тагаев, Р. Ҷ. Акрамзода, Т. Б. Холматов, М. М. Тагоев, А. С. Давлатов, П. М. Ятимов // Вестник Бохтарского государственного университета имени Носира Хусрава. – 2024. - № 2/3 (126). – С. 59-62.

14. **Холматов, Т. Б.** Ҳосилкунии сульфати алюминий аз конҳои алюмосиликати Тоҷикистон / Х. Р. Раҳмонов, Ҷ. А. Солиев, Т. Б. Холматов, М. М. Тагоев, К. И. Изатуллозода, Д. О. Давлатов // Вестник Бохтарского государственного университета имени Носира Хусрава. – 2024. - № 2/3 (126). – С. 63-66.

15. **Холматов, Т. Б.** Асосҳои физико химиявии ҳосил намудани фосфати алюминий аз маъданҳои алюмосиликати Тоҷикистон / Т. Б. Холматов, Д. Х. Мирзоев, У. Х. Усмонова, Н. А. Ашурзода, А. С. Давлатов, // Вестник Бохтарского государственного университета имени Носира Хусрава. – 2024. - № 2/3 (126). – С. 70-72.

16. **Холматов, Т. Б.** Хусусиятҳои ба даст овардани маҳсулоти фарфорӣ / Т. Б. Холматов, Қ. А. Раҳимов, М. М. Тагоев, У. М. Мирсаидов, С. М. Ғафорода // Вестник Бохтарского государственного университета имени Носира Хусрава. – 2024. - № 2/3 (126). – С. 72-74.

II. Мадоладо ва фишурдаи интишорот дар мачмуаҳои дигар:

1. **Холматов, Т. Б.** Термодинамический анализ процессов, протекающих при разложении нефелиновых сиенитов месторождения Турпи Таджикистана фосфорной кислотой / Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, Н. М. Джамолов, Ш. Д. Отаев // XVII Нумановские чтения «Результаты

инновационных исследований в области химических и технических наук в XXI веке». – Душанбе, 2022. – С. 48-50.

2. **Холматов, Т. Б.** Фосфорнокислотное разложения нефелиновых сиенитов месторождения Турпи Таджикистана / Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, Н. М. Джамолов, У. М. Мирсаидов // XVII Нумановские чтения «Результаты инновационных исследований в области химических и технических наук в XXI веке». – Душанбе, 2022. – С. 52-56.

3. **Холматов, Т. Б.** Изучение кинетических параметров нефелиновых сиенитов месторождения Турпи с фосфорной кислотой / Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов // Международная научно-практическая конференция «Роль молодых ученых в развитии науки, инноваций и технологий» в рамках 36-го заседания Совета международной ассоциации Академий наук. – Душанбе, 2022. – С. 93-96.

4. **Холматов, Т. Б.** Физико-химические основы переработки нефелиновых сиенитов месторождения Турпи Таджикистана минеральными кислотами / Д. Х. Мирзоев, Н. М. Джамолов, Т. Б. Холматов, У. М. Мирсаидов // Журнал «Международный научно-практический» ОФ «Международный научно-исследовательский центр “Endless Light in Science”». - 2023. - № 1-1. – С. 546-551.

5. **Холматов, Т. Б.** Расчёт кинетических параметров и термодинамических характеристик разложения нефелиновых сиенитов месторождения Турпи Таджикистана фосфорной кислотой / Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, Ш. Д. Отаев, У. М. Мирсаидов // Журнал «Международный научно-практический» ОФ «Международный научно-исследовательский центр “Endless Light in Science”». -2023. - № 3-3. – С. 249-254.

6. **Холматов, Т. Б.** Получение глинозёма и оксида железа из алюмосиликатных руд спеканием с CaCl_2 / С. М. Гафорзода, Х. Э. Пулатов, Д. Х. Мирзоев, А. М. Исоев, Т. Б. Холматов // XVII Нумановские чтения «Развитие современной химии и её теоретические и практические аспекты». – Душанбе, 2023. – С. 50-53.

7. **Холматов, Т. Б.** Оценка процессов разложения каолиновых глин месторождения Чашма-Санг Таджикистана минеральными кислотами и

уксусной кислотой / М. М. Тагоев, И. М. Рахимов, Т. Б. Холматов, А. М. Исоев, Д. Х. Мирзоев // XVII Нумановские чтения «Развитие современной химии и её теоретические и практические аспекты». – Душанбе, 2023. – С. 57-60.

8. **Холматов, Т. Б.** Комплексная переработка алюмосодержащих руд Таджикистана спекательным методом / У. М. Мирсаидов, Д. Х. Мирзоев, Т. Б. Холматов, С. К. Кодирзода // Международная научно-техническая конференция Института общей и неорганической химии АН Республики Узбекистан, посвящённая 80-летию со дня создания АН Республики Узбекистан. – Ташкент, 2023. – С. 379-382.

9. **Холматов, Т. Б.** Разложение каолиновых глин месторождения Чашма-Санг с предварительной активацией руды с NaOH / Н. М. Джамолов, Х. Р. Рахимов, Т. Б. Холматов, Дж. А. Солиев // Илм аз дидгоҳи олимони ҷавон (Маҷмуаи мақолаҳои конференсияи илмӣ-амалии олимони ҷавон бахшида ба эълон гардидани соли 2024 “Соли маърифати ҳуқуқӣ”). – Душанбе, 2024. – С. 354-357.

Чаласа карор кард:

1. Диссертатсияи Холматзода Туйчи Бурихон дар мавзуи «Асосҳои физикавию-химиявии коркарди маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон бо истифода аз кислотаҳои минералӣ ва усули гудохтан, барои ба даст овардани пайваستҳои алюминий, оҳан, коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D072000 – Технологияи химиявии моддаҳои ғайриорганикӣ (6D072001 – Технологияи моддаҳои ғайриорганикӣ) кори таҳқиқии анҷомёфта ҳисобида шавад.

2. Диссертатсияи Холматзода Туйчи Бурихон дар мавзуи «Асосҳои физикавию-химиявии коркарди маъданҳои алюминийдори Тоҷикистон бо истифода аз кислотаҳои минералӣ ва усули гудохтан, барои ба даст овардани пайвастҳои алюминий, оҳан, коагулянтҳо ва массаҳои фарфорӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D072000 – Технологияи химиявии моддаҳои ғайриорганикӣ (6D072001 – Технологияи моддаҳои ғайриорганикӣ) бо назардошти ислоҳи

эродҳои гирифташуда барои ҳимоя дар шурои диссертатсионии дахлдор тавсия дода шавад.

Хулоса дар ҷаласаи бахши шурои илмӣ оид ба химияи ғайриорганикӣ, органикӣ ва физикӣ дар «Институти кимиёи ба номи В.И. Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон» қабул гардид.

Иштирок доштанд: ҳамагӣ 13 нафар. Натиҷаҳои овоздиҳи: «тарафдор» 13 нафар, «зид» - нест, «бетараф» - нест. Протоколи №14 аз «15» сентябри соли 2025.

Раиси ҷаласа,
д.и.т., профессор
Котиби илмӣ,
н.и.т.

Раҳмонов Р.О.

Худойбердизода С.У.

Имзохоро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯъбаи кадрҳои Институти
химияи ба номи В.И. Никитини АМИТ
Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш Душанбе,
куч. Айни 299/2, <http://www.chemistry.tj>
Тел. (+99237) 225 80 17

Раҳимова Ф.А.